

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Historia Pelagiana Et Dissertatio De Synodo V.
Œcumenica In Qua Origenis ac Theodori Mopsuesteni
Pelagiani erroris Auctorum justa damnatio exponitur, &
Aquilejense Schisma describitur**

Noris, Enrico

Patavii, 1708

§. 8. An Sanctus Augustinus excesserit, docens copulam conjugalem solius
voluptatis gratiâ esse peccatum veniale.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72486](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72486)

annos, qui id contendunt probare ex Scripturis, & responsis Pontificum Romanorum, nempe Zosimi, Sixti, Cælestini, Leonis, Gelasii, apud quos Massilienses, Cassianus, Faustus, aliique hujus prædestinationis oppugnatores male semper audierunt. Examinata hæc cum aliis sententia fuit ab Joanne Azorio Hispano, Gaspare Gonzalez Lusitano, Jacobo Tirio Gallo, Petro Bufeo Austriaco, Antonio Guisano ex superiori Germaniâ, & Stephano Tuccio, qui Romæ morabatur, ut in præfatione illius libri asseritur. Augusta Theologorum nomina. Et hi quidem Sancti Augustini sententiam de gratiosâ prædestinatione ad gloriam ante meritum prævisionem defendebant, antequam Augustiniani excessus fingerentur. Hoc idem assertum Sanctus Thomas, ejusque nobilissima Schola, ac melior Scotistarum pars, itemque è Societate plurimi gravissimi, ac doctissimi Scriptores propugnant, quorum judicia contra Recentiorum censuras appello.

§. VIII.

An Sanctus Augustinus excefferit docens, copulam conjugalem solius voluptatis gratiâ esse peccatum veniale?

Docuit Augustinus, copulam cum uxore absque proli generandâ voluntate propter solam delectationem esse peccatum veniale. Non placet hoc dictum Augustini Morainio, sed ait disp. 16. num. 22. *excessisse interdum astu disputationis abreptum, & in odium hæresis, quam impugnabat, ad contrarium extremum declinasse.* Ne id vitii Augustino obijciens Lectorum oculos offendant, accusationis acerbiter ad verbum interdum mitigat, cum tamen, uti dicebam, passim & ubique in hocce excessus præcipitem Augustinum faciat. Cæterum Sancti Doctoris sententia communi Sanctorum Patrum, & veterum Scholasticorum judicio verissima est. Inquit Augustinus Tomo 6. lib. de Bonâ conjugali cap. 6. *Conjugalis enim concubitus generandi gratiâ non habet culpam, concupiscentiâ verò satiandâ, sed tamen cum conjugate, propter fidem thori veniendâ habet culpam.* Hoc assertum docuerat Clemens Romanus lib. 6. Constitut. Apost. ut dicunt cap. 7. *Sola enim voluptas, si quis eâ etiam utatur in conjugio, est præter leges, & injusta, & à ratione aliena.* In eadem sententiâ est Sanctus Anselmus in 1. Cor. 7. ad illa verba: *Hoc autem dico secundum indulgentiam, ubi ait: Tunc enim solum conjuges sine culpâ sunt in admixtione, cum non pro explendâ libidine, sed pro suscipiendâ prole miscentur. Sed tamen & alia commixtio, quæ fit pro solâ voluptate, veniam accipit propter nuptias.* Sanctus Fulgentius in Epist. de Debito conjugali cap. 3. scribit: *Conjugatus ergo si fornicetur, damnabiliter peccat; si verò thori fidem non deserat, sed in uxore suâ naturali dumtaxat usu aliquantulum intemperatus excedat, non solum scilicet generationem querens, sed aliquando libidini carnis obediens, hoc equidem sine culpâ non facit.* Et cap. 4. *Retentæ ergo thori fides maculam diluit, quam contrahit infirmitas carnis, si mulieri non miscetur alteri, quisquis non pro solâ generatione, sed etiam propter fragilitatem carnis suæ miscetur uxori.* Sed ex Sancto Gregorio Papa pulcherrimè hoc probatur. Cum Sanctus Augustinus Monachus, quem ad Anglos ad fidem convertendos in Britanniam miserat, quadam dubia eidem proposuisset, inter quæ num. vir suæ conjugii permixtus, antequam aquâ lavaretur, Ecclesiam ingredi posset,

vel ad Sacram Communionem accedere, respondet Sanctus Pontifex lib. 12. Epist. cap. 10. ad interrog. Aug. *Romanorum tamen semper ab antiquioribus usus fuit, post admixtionem propriæ conjugis, & lavacri purificationem querere, & ab ingressu Ecclesiæ paululum reverenter abstinere. Nec hæc dicentes deputamus culpam esse conjugium, sed quia ipsa admixtio conjugum sine voluptate carnis fieri non potest, à sacri loci ingressu abstinendum est, quia voluptas ipsa esse sine culpâ nullatenus potest.* Et postea: *Si quis ergo suam conjugem non cupidine voluptatis captus, sed solummodo liberorum creandorum gratiâ utitur, iste profectò de ingressu Ecclesiæ, seu de sumendo Corporis Dominici, sanguisque mysterio suo est relinquendus judicio, quia à nobis prohiberi non debet accipere, qui in igne positus nescit ardere. Cum verò non amor procreandæ sobolis, sed voluptas dominatur in opere commixtionis, habent conjuges etiam de suâ commixtione, quod desinant.* Item adductis illis verbis Pauli 1. Cor. 7. *Hoc autem dico secundum indulgentiam, ait: Non enim indulgetur, quod licet, & iustum est. Quod enim indulgeri dixit, culpam esse monstravit.* En non solum Augustini sententiam asseritam à Gregorio Magno ex Apostolica Sede ad fidelium instructionem loquente, verum etiam ex Apostolo, & ex antiquo Romanæ Ecclesiæ ritu eandem confirmatam. Quid ad hæc repones Moraini? Et Gregorium, & Fulgentium, & Anselmum, & Clementem ad præcipitia deflexisse dices? at isti nullo æstu disputationis abrepti illa dixere, undè gravius errasse sanè dicendi sunt, cum Augustinum zelus hostium expugnandorum excuset.

Sed volo ostendere, Theologiæ Scholasticæ Proceres in eadem sententiâ cum Augustino concinere. Primus sit, quem omnes secuti sunt, Magister Sententiarum, qui in 4. dist. 31. ita scribit: *Hoc autem ne prædictis obviet, intelligendum est in illis, qui non gratiâ proli generandâ, quorum voluptas non est sine peccato.* Et loquitur de conjugatis. Accedat Albertus Magnus Tom. 16. 4. sent. dist. 31. art. 21. §. Responsio. ubi ait: *Sed cum sola libido movet &c. aut ferret intra metas honestatis, & concessionis matrimonii, & tunc veniale dicendum est, ut patet ex verbis Augustini in literâ positis.* Dabo huic supparem Alexandrum Alessem. 2. p. Sum. q. 147. memb. 2. *Si enim, inquit, illa delectatio sit sub Deo, veniale peccatum est, excusatur enim propter sacramentum conjugii.* Undè Augustinus de bono conjugali &c. Ita hi duo lumina Theologiæ Scholæ eam sententiam tradunt Augustini auctoritatem secuti. Non dissentit Angelicus Magister Sanctus Thomas distin. 31. cit. q. 2. art. 3. ubi quærit, utrum peccet mortaliter cognoscens uxorem intendendo solam delectationem, cui quæstioni in fine corporis respondet: *Si autem quæritur delectatio infra limites matrimonii, ut scilicet talis delectatio in aliâ non quæretur, quam in conjugate, sic est veniale peccatum.* Jungatur Angelico Seraphicus Doctor Bonaventura, qui dist. eadem q. 3. in fine ita judicat: *Si autem in eâ vult delectari, quia uxor, & nullo modo eam cognosceret, si uxor non esset, tunc non est omnimoda inordinatio, & tunc est peccatum veniale, & excusatur per bonum matrimonii, ut non sit mortale.* Postem innumeris Doctores addere, qui plenis suffragiis Augustini sententiam comprobant. Appello Sanchez inter Recentiores doctissimum, qui Tom. 3. de Matr. lib. 9. disp. 11. num. 4. hanc thesim proponit: *Secunda conclusio: Actus conjugalis solius voluptatis gratiâ exercitus, nec fines matrimonii transgrediens, est culpa venialis.* Quod sanè assertum quinquaginta Docto-

rum tum veterum, tum Recentiorum testimoniis communit. Hanc Sancti Augustini sententiam nuper defendit noster Pater Alipius Reylof Belga lib. 4 de animâ c. 2. §. 4. I nunc Moraines, & Augustino furor, nimumque in disputando impetum opponere, à regiâ viâ in extrema ille declinavit, sed secum & Patres, & cunctos Theologiæ proceres traxit, ut jam tot sapientissimis viris præeuntibus possit quilibet inoffenso pede illac iter carpere, licet Moraines aliâ viâ progrediatur, qui si fortè tantorum virorum vestigia notasset, eosdem & ipse secutus licet longo postus intervallo, sibi melius consulisset.

Hæc quidem de objectis ab uno Morainio Augustinianæ doctrinæ excessibus dicta sufficiant, quæ si ipsimet Recentiores attentius considerent, dubio procul fatebuntur non Augustinum, sed semet in periculosos excessus declinasse, cum enim audirent à Jansenio Iprensi Episcopo unum ubique Augustinum laudari, unius Augustini sententias, veluti ex oraculo responsa, proferri, eundemque in Theologicâ palæstrâ suprâ cæteros Ecclesiæ Patres attolli, ipsi quò procul à Jansenio declinarent, eò usque præcipites disputationis astu abrepti sunt, ut Augustino ferè nuncium remiserint, clamantes cum Morainio in præfatione Anti-Jansenii: *Qui prius Augustinum in omnibus deprecabatur, nunc sibi liberum putant ne quidem arbitrium honorarium in aliis illum admittere.* Imò quò facilius cæteros ad Augustini dicta examinanda animarent, divinam illis ad tam sanctum opus auxilium adfuturum polliciti sunt illis Annati vocibus lib. 8. sui Aug. vind. cap. 5. pag. 897. *Neque adeo perversum est hoc consilium, ut habere non possit adiutorem Deum.* Augustinus ad Adrumetinos Monachos initio libri de Gratia, & libero arbitrio scripsit, ad sua ipsius scripta intelligenda divinam opem implorandam: *à Domino ut intelligatis orate.* Annatus verò ad eadem Sancti Doctoris scripta censuris perstringenda, etiam si non rogetur, Deum obvium adiutorem spondit, cum temeritatis ultorem potius timere debuisset. Adamus pag. 632. in fine cap. 7. Augustini excessus innocentem passionem contra Pelagianos nuncupavit, sed lepido vocabulo accusationis acerbiter non mitigavit. An verò Recentiorum in Augustino reprehendendo excessus innocens passio contra Augustinum dici possit, ipsorum conscientiam appello; certè ipse ita iudico.

CAPUT IV.

Recentiores Sancto Augustino plures errores perperam obijciunt.

In vitus quidem in hanc arenam à Recentioribus trahor, quippè qui invito Augustino Augustini causam defendendam suscipio, vereorque ne mihi vitio detur, Parentis imperio refragari. Etenim cum vir clarissimus Sanctus Marcellinus summâ cum potestate ab Honorio in Africam contra Donatistas delegatus, accepisset nescio quem Augustino errorem obijci, id amicissimo Antistiti per literas significavit, quo obrectantium calumniis obviam iret. Verùm Augustinus hæc rescripsit: *Vos autem, qui me multum diligitis, si talem me asseritis adversus eos, quorum malitiâ, vel imperitiâ, vel intelligentiâ reprehendor, ut me nusquam scriptorum meorum errasse dicatis, frustra laboratis, non bonam causam suscipitis, facile in eâ me ipso iudice super amini:* Epist. 7. Sed haud difficulter à magno Patre me veniam impetraturum

spero, si ejusdem factum imiter, qui cum errorem, cujus argui se iuxta Marcellini Epistolâ intellexerat, procul à suis scriptis esse cognosceret, pravam de sua sententiâ conceptam opinionem confutavit, ostendens eam accusationem non correctorum intelligentiâ, sed malitiâ, atque imperitiâ tribuendam. Quare cum Recentiorum etiam non quidem malitiâ, sed ut mitius loquar, imperitiâ plurium errorum idem reus accusetur, nostrum est innoxium Patrem ab adversariorum objectis vindicare. Hujus quoque defensionis necessitatem subiere Sancti illi Doctores, qui adversus Pelagianorum reliquias pro Ecclesiâ, & Augustini doctrinâ certarunt. Nam eò usque audaciâ quidam devenere, ut non illos puduerit, indicem errorum Sancti Augustini contexere, (Sancti Prosperi verbis utor) *ut quæ in libris prædicti viri damnabilia reperisse jactabant, brevium capitulorum indiculis publicarent, talique commento, & detestationem ejus, quem impeterent, obtinerent, & ab his, quæ infamassent, curam exterriti lectoris averterent.*

In Præfat. ad cap. Gallorum. Horum vestigiis nonnulli recentes Scriptores inhærentes plurium Augustini errorum indicem publicarunt, quo Sancti Doctoris fama, atque auctoritas in ordinem redigeretur. Hosce catalogos non unus edidit. Adamus tamen par. 3. cap. 3. pag. 584. ac Moraines disp. 12. Anti-Jansenii à num. 32. cæteris hæc in re diligentem operam posuere. Contra hosce Augustinianæ doctrinæ censores egregiè stylum acuit sapientissimus Pater Carolus Moreau Augustinianus integro volumine inscripto *Vindiciæ pacificæ*, quod primo Tomo sui Tertulliani Appendicis loco apposuit, ubi diffusissimè objectos Augustino errores procul esse à tanti Patris doctrinâ demonstrat. Nos eos tantum refutabimus, & quos veluti capitales ad Augustini famam, vel saltem auctoritatem elevandam objectant, in quâ quidem re ita procedo, ut quæ in Moreau desiderari ab eruditis poterant, hic tantum afferens, nihil interim ex illo Scriptore mutuare velim.

Inter cætera volumina, quæ innumera quidem posterorum memoriæ Augustinus consignavit, primo loco laudantur libri ejusdem Retractionum, & Confessionum; in istis voluntatis, in illis intellectus errores, quos cæteri tantâ arte, ac conatu celare solent, Orbi universo patefecit. In utro magis laudandus incertum. Et quidem quò edita abs se volumina attentiori curâ examinaret, Eradium in Episcopatu sibi adhuc viventi successorem impetravit. Ita ab ingenti negotiorum tumultu sequestratus, diu noctuque destinato operi incumbens, quælibet à se dicta censoriâ auctoritate discussit, ut nullus in Augustini libris examinandis severior Augustino iudex esse potuerit. Ea verò diligentia, ac tam rigorosa censura Recentioribus non suffecit, sed novas in Hipponensi Sole maculas notaturi, Augustini iterum libros in quæstionem vocarunt, vociterantes novos se in Augustinianis libris navos, ac maculas deprehendisse, quò Augustino oculatioribus haberentur. Sed age novos hosce censores audiamus.

§. I.

An Sanctus Augustinus erraverit, putans, animas rationales, & Angelos esse corporeos?

Objicit primo loco Adamus docuisse Augustinum: *Animas, & Angelos esse corporeos, ac so-*

lum